

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

LAPTULAJDONOS
Az Erdélyi Róm. Kath. Irodalmi Társulat.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	8 kor
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Fajegészségtan.

Minden harcoló nemzet abban reménykedik, hogy az anyagban való ijesztő veszteségeket — a háborús drágaság természetesen alap-okát — erélyes többtermelés segítségével fogja majd a békés jövőben kipótolni. A többtermeléshez azonban nem lesz elég sem a technika legintenzívebb leleményessége, sem a még rendelkezésre álló munkaerő teljesebb és tökéletesebb kiaknázása: mindennek fölött szükséges a munkás kezek szaporítása. Ma még nem lehet tudni, mennyire fog rugni a háború miatt elpusztult emberek száma, de az kétségtelen, hogy a testi alkalmasság szerint való kiválogatás, az életem nem kímélő, áldozatra kész köteleseget teljesítés révén minden nemzet épen legjobbjaink millióit veszítette el. Érthető tehát, hogy azok, kiket hivatásuk, vagy lelkiismeretüknek nemzet-féltő aggodalma e végtelenül fontos kérdéssel foglalkozni készített, innen is, onnan is jelentkeznek tanácsal, útmutatással, vagy legalább a baj sokoldalú veszedelmességét eláruló, más és más tartalmú felajdulással. Különösen figyelemreméltó, hogy természet-tudósaink egy egészen új tudomány meg-

I. L. Apáthy István: A Fajegészségtan köre és felszíne. T. Tud. Közl. 789—92. füz.

teremtését tartják szükségesnek az emberi faj veszteségeinek tudományos irányítására, a fajegészségtan tudományát. *)

Feladata abban állana, hogy a biológia, higiénika, s általában az összes tudományok idevágó eredményeit értékesítse praktikusán az emberi faj testi-lelki egészsége, fejlődése érdekében. A vitaközásból, mely az új tudomány megalapozását célozza, meglepő megállapítások villannak elő.

A háború fergetegében mindenekelőtt a kozmopolitizmus, internacionalizmus bizonyult szemfényvesztő, tartalmatlan ideánnak: nemzetek, fajok harca dul most, melyben az állami, nemzeti, szocietas érdeke eddiggi lehetetlennek és kivihetetlennek vélt mértékben korlátozza az egyéni érdekeket, úgy, hogy ma már állami socializmusról beszélhetünk. A fajegészségtan egyik alapelve tehát: az egyén van a fajért, s nem megfordítva. Míg tehát a XIX. század individualismusa családot, államot, s általában minden szociális egyseget kiszolgáltatót az egyén érdekeinek, a XX. század a socialismus századának ígérkezik, melynek intézményei az egyén feltétlen boldogítása helyett a közösségek boldogulását célozzák. Ebből az alapelvől kiindulva már is végtelenül fontos követelményekkel óhajtja megkezdeni irá-

nyitó munkásságát az új tudomány. Intézményesen akarja biztosítani az emberi faj egészséges kiújulását és továbbfejlődését azzal, hogy a szaporodás feladatát kizárólag a testileg, lelkileg egészséges egyedekre akarja bízni. S minthogy a világháború épen csak számát apasztotta meg legnagyobb mértékben: a megmaradt egyedek alkalmasságát kell fajegészségi szempontból megőltalmazni. Intézményesen kell tehát az alkoholizmus ellen, a nemi önmegtartoztatás mellett síkra szállania az államnak épen a faj egészsége érdekében. És itt lehetetlennek tartom nem idézni Apáthynek, a nagy hírű biológusnak megállapításait: „Az egyke a faj egészségének legnagyobb ellenségei közé tartozik.” „... fajegészségi szempontból állást (kell) foglalni azzal az erkölcsi irányzattal szemben, mely a nemi élet körében mutatkozó elfajulásokat, perversitásokat nemcsak menti, hanem dicsőíti és divattá tenni igyekszik, mely a nemi ösztön kielégítésének vágyát jogcímül fogadja el a legkülönbözőbb kicsapongásokra és az önmegtartoztatás és kötelesség teljesítés éreányait a nemi ösztön hatalmával szemben hiábavalóknak, sőt azt az egyedekre károsnak hirdeti.” Mennyi ismerős tétel, s fiülünkben lévő igazság és megállapítás! Apáthy idézett értekezésében sehol elő nem fordul a vallás szó, s

Májusi csillagok, apró kereszték.

Írta: S. F.

Galicia, 1918. május 1.

A szép májusi nap Galiciára is felsütött. A nap aranyos sugarai a természet puha bársonyát zöldes pompájában perc-perce szövegtetik.

A virág is nyílik. A természet öléből szétfúto zöld szőnyeget tarkítja, színesíti, hűmezi. Minden olyan szépen ékesedik.

Madárdal is csattog a frisslombú galjakon, vagy a magasba emelkedett pacirta ajakáról.

A májusi porba, a májusi fübe a gyermek is úgy kisért. Játsszik gondatlanul, határtalan jó kedvében. Az egyik galiciai módon maszatos kezével bogárkakat kerget. S a szegény bogárkák úgy iramodnak, úgy menekülnek s velük van a gondviselő Isten jóságos keze. A másik csuhas ha-

nyagságra mutató, vizet rég nem látott apró lábait a zöld fűben virágok után oly fürgén szedegeti, majd ide, majd oda s csupa öröm, játék az élet! . . .

Oly szép az est is. Oly csendes. Oly szép az ég is. Oly szép a föld is. A kettő között Orpheus karjain pihenő lég is . . .

Istenem! Mindig úgy szerettem a csillagos eget fakadó tavaszi este. Beléje merülni; a Teremtő fonséges gondolatait olvasgatni s annyi szépség közt a lelket gyönyörűséggel telíteni!

Máskor úgy elragyogott az ég minden csillaga! Apróságos ragyogásukban oly ékesen tündöklött a tisztaszemű öreg hold is! Ezüstösen fénylett, tisztán, szépen minden, de minden. S ez ezüstös szende fényben oly kedvesen uszált a nyulánk bárányfelhő!

Úgy eljátszodozott a földtől az égig járó, illattal tele gyöngéd szellő is, amely lent lágy muzsika mellett fáradt életem ringatott, szendergetett, fent pedig bárányfelhőket kergetett.

Annyi volt az élet estéli csöndben is! Mindig . . . mindig! . . . Az elevenesség . . . az égbolton játszani vágyó gyermekek továtünésével egymáshoz játszani szökő csillagiény!

Máskor az öreg hold nagy szeme is a csintalan apróságok közé úgy belevegyült. Huncutkán hunyorított nekik. Sarkalta, ugratta csupa táncra, csupa mulatságra az eleven fényecskéket, mint egy hamis öreg a mellette mulató jókedvű ifjúságot!

Napalkonyat után a csendes föld felett a májusi esti eget most is így élmezem. Úgy-ugy belénezek a csillagokba . . . az öreg holdba a Kárpátoknak az ég ezüstös kupolája alatt sötétes magasságban álló bérceinek az irányában!

S tudja a jó ég! . . . Nem képzelődöm, de most oly más minden a csillagoknál is . . . az öreg holdnál is! . . .

Itt künn idegen kivetettségben annyi a hangtalanság, a lelken járó bánat, szomorúság. Keresném az égbolt játszói, ártatlan csillagiényét, hogy a föld nyomorúságától

Oberbauer A. Utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek ruhák, zászlók, stb. gyára — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

az Isten neve. Ő évtizedes tudományos munkásság után rideg pozitívizmussal állapítja meg a fajegészségtannak követelményeit. Pedig bátran mondhatná, hogy a fajegészségtan programjának legtermészetesebb megállapítása volna a tiz parancsolatnak egyszerű átvétele; hiszen a tilalmaknak ugyanez a lényege, amiket a fajegészségtan tudományának megalapozói alapelveknek megállapítottak! Miként az ásatások, az archeologia stb. igazolták a bibliában lévő historikumot, ime ép így jelenti ki a becsületes nyíltsággal dolgozó tudomány természeti törvényeknek, a fajegészségre szükséges postulatumnak a keresztény erkölcs tan legfontosabb rendelkezéseit. S ha nem egyéb, a fajegészségtan szabályainak gyakorlati alkalmazása azt is meg fogja mutatni, hogy az individuumokat sem a tudományos megállapodások, sem az állami socialismus kérlelhetetlensége nem tudja majd a faj egészséges fejlődésének szolgálatára szorítani: a törvények nagymértékű megkerülése nem lesz meggátolható. Semmi földi, emberi célkitűzés le nem tudja foglalni tartósan sem az egyéni, sem a kollektív emberi akaratot: a mindjobban megértett, titokzatosságától megfosztott teremtett világ csak erősebben vonz, emel a Teremtő felé. Istenért és Istennel képek vagyunk alárendelni egyéni vágyainkat a faj-egészség érdekeinek, de erre sem a magunk, sem a faj boldogulásának útja-módjáról való ismeretünk tartósan nem képesít. Csak így valósulhat meg a fajegészségtan föltételesen fölláított szabálya, hogy „valamely emberi közösség csak akkor tarthat számot a hosszú életre és továbbfejlődésre, ha tagjai testileg és lelkileg romlatlanok.”

b.

Láthatatlan kezek.

Az ágyhoz szögező betegség mindenkor nagy csapás, kellemesen fűtött szobák kényelmes, puha ágyában is, ha mindjárt szerető, jószágos anya, édes apa, feleség, testvér vagy gyermek résztvevő lelke is veszi azt körül. De mennyivel nagyobb

súlytal nehezedeő csapás a betegség az idegenben, a Kárpátok bércein kívül, ahol a mostoha körülmények miatt hiányzik nemcsak a kellemesen fűtött szoba, hanem a puha, vetett ágy is, de főképp az édes anyának, az édes apának, testvérek, hitestársnak szeretettel csókolgató tekintete. A háborúnak ezek igen szenvedő percei voltak mindig s azok most is szegény katonáink számára. Egy-egy látogató belépése, néhány jó szó csupa megváltás, csupa boldogság szegényeknek. Igaz könnyük erednek meg, de kihullásukkal, alápergésükkel megcsendesül a lélek. A látogatóval jött napsugár után úgy kap minden borúba keveredett bánatos, szenvedő lélek. Feledni tudja sebeinek sajnását, s észrevétel nélkül is kiderül a nehéz leges ég. Azuros-égbolt terül szét tavaszi bárányfelhőkkel minden ágy felett s a szenvedések hosszú, ólomszárnyú percei gyorsabban peregnek tova.

Ezek a személyes látogatások és felkeresések eredményei. De vannak láthatatlan látogatók is. Vannak láthatatlan kezek, melyek puha jószágokkal végigsimogatnak a hidegen gyöngyöző homlokokon. Hogyan? Akkor, mikor a láthatatlan kezek szíves szorgalommal gyűjtögetnek össze és küldenek közéjük olyan füzeteket, folyóiratokat, újságokat, szóval olvasnivalókat, amelyeknek lapjairól a derű, a sugárzó, vigasztaló fény a szenvedő arcokra terül szét. Nemesak a lábadozó, de a súlyosabb beteg is szívesen vesz kezébe itt az idegenben hazai írásokat s nézeget otthoni képeket. Így lesz minden lap és füzet a betegágy sűrű fellegének megvékonyítója, ozlatója. Ez a jótétemények jótéteménye.

Aztán az orosz rabiga alól is szabadulnak nap-nap után honfiaink; jönnek salnapt arcal, rabságból magukkal hurcolt szennyes rongyokban. Jönnek agyonviselten, elerőtlenedve, a magyar föld erős, színesarcú szép szál férfiai. S mikor szegények az orosz-galíciai határon átlépve, ez újságdarabokban még ott Galiciában a szép magyar földnek eléjük siető,

derülten mosolygó képes lapjaival találkoznak, oly mohón kapkodják szét, úgy örvendeznek nekik! Korán öszült fejük fölül a hosszú vándorlás poros felegeit egy pillanatra tova űzik a magyar hangok. A multon siránkozó lelkük felvidámul s a magyar szó a rongyok terheit feledteti.

Ez a láthatatlan kezek munkája. Ne sajnáljuk hát ezeket a jó füzeteket, újságokat, folyóiratokat derék fiainktól. Tábort lelkéseink szívesen közvetítik s szétosztják a küldeményeket, sőt külön meg is köszönnék minden kis adományt, mert ők a legközvetlenebb szemléltető láthatatlan kezek munkájának. Egy címet mindjárt ide is írhatunk: Salati Ferenc tábori lelkész. Ausb. Gruppe I. Örely-ban. Etappenpost 445. Ő fordult t. i. hozzáunk ezzel a kéréssel, amelynek teljesítésére legkészségesebben vállalkoztunk. Kétségtelen azonban, hogy minden tábori lelkész érzi ennek a szükségét s azért bárki küldhet ismerős tábori lelkésznek ilyen füzeteket, nagy örömmel fogják venni.

Hadisegély és ellenőrzése.

Tény az, hogy az állam lehetőleg gondoskodni igyekszik a hadbavonultak hozzátartozóiról és a segélyeknek legutóbbi megállapításánál részint humánusabb igyekezett lenni, részint megkövetelte a segélyek körültekintő kiszabását, amire úgy a segélyezettek, mint a takarékoság szempontjából határozottan szükség volt.

Rettenetesen szívtelen embernek kellettene annak lennie, aki sajnálná, vagy irigyelné a beteges, keresetre képtelen anyától és apró gyermekeitől azt a csekély összeget, amelyre szükségük van, hogy hajléktalanokká ne váljanak és éhen el ne pusztuljanak, amikor a keresetre képes apa, vagy más családtag a hazáért ontja véréit és övét segíteni nem tudja. De viszont nem lehet belenyugodni abba,

zavaros, nehéz lelkembe legalább e csendes estéli fény esnék bele hazajáró gondolataim mellett! Így van más is, aki a csillagoktól az otthoniak üzenetét várja! . . .

Szeretnék sokszor úgy tenni, mint aki tele keserűségében pohárra poharat kocint! Szeretnék a nagy hold huncutkodásával az apró csillagok mulattató játékaik közé belevegyülő hunyorítással, kacsinással a sors hideg markát félre dobni!

S hiába minden! . . . A régi csillagfény sehol sincsen! A hold sem játszik! . . .

Az est vékony fátyla nyulik — terül. Az ég csöndes ezüstössége lassankint mögéje kerül!

A Kárpátok sötétes csúcsai a távolban magas tornyokként emelkednek ki. Az est vékony fátyla sötétségüktől csak sűrűsödik . . . csak vastagodik s a csendes föld felett a szomorkás ég egészen beletemetkezik a májusi éj gyászos leplébe. A szomorú-földű Galícia s Nagyoroszország felé! . . .

A Dnyeszter hatalmas vízteste sötét, mély árkában csak suhog . . . suhog! . . . Őreg hátán az apró vízcsobogás játszadozva neki se futkos! . . .

Májusi esteiken, csendes éjszakáin, most minden olyan szomorú. Akármint a kaluzsi és a halicsi romok!

Anyi a széjjel szórt apró kereszt a Dnyeszteren innen . . . a Dnyeszteren túl! Közben, távolban, mindenféle a névtelen fejfa, hol magyar, hol német, hol orosz pár szavas felírásával! . . .

Anyi a fiú, a testvér, a férj, az édes apa; aki többé soha se csókol, soha se ölel jó édes anyát, jó édes apát, testvért, drága feleséget, édes gyermeket. Akinek a sors azt se engedte meg, hogy a hideg rög alá övéinek legalább egyetlen csókjával szálljon. Aki után talán máig is úgy eljár — keresve — a könnyes sóhajlás 1914 óta: — Istenem, vajjon a fiam, testvérem, uram, édes apám hol van?

A magas Kárpátok fájdalmas sóhaja sötét fellegekben csak borul, borul, a Dnyeszter sötét árkája, az apró keresztnek a hantok felett mereven maradt karjaira.

A csillagok játéka, kacagása óh! — nem kell, nem kell! Holdmosolygás se, az ég ragyogó ezüst fénye se! Csak könny, csak könny!

Jó Erdélyiek! Ha fejetek felett a csillagok s a hold szomorúságát megpillantjátok, jöjjetek el a sírokhoz a Kárpátok ege szomorúságával útra indított gondolataitok! Legalább ezek járjanak végig itt s pihentetően simogassák végig a szomorú galíciai földön széjjel szórt, elhagyott magyar hantokat!

Szorú, gyászos ég alatt, a májusi estéli bánatos szellő az elnémult magyar dalokra úgy reá sír.

Ahol majd le fognak tenni,
Nem borul fölém ott senki,
Senki, aki él,
Tavaszi se fakaszt rám zöldet,
Elhordja rólam a földet
Messzi majd a szél!

S a májusi szellőnek hantokról hantokra járó sírdogálásához hozzá könnyeznek a csillagok is, a hold is! Galícia kietlen, romokkal, hantokkal tele szomorú földjén, ahol sír az öreg Dnyeszter is! Ahol könnyezem én is.

hogy számtalan helyen csak a munkátlan-sághoz, felesleges cicomához segítenek hozzá könnyelmű anyákat ma, amikor minden munkabíró kézre, minden megtakarított fillérre olyan nagy a szükség.

Nem akarok általánosságban mozogni, hanem konkrét tényekre akarok rámutatni a jövő érdekében! Gondoljon csak mindenki a cseléd- és napszámokérdés mai műzéréira. Jó, hiszen a tavaszi és őszi munka idején mindig nehéz volt cselédet kapni a magasabb napszám miatt; de mégis lehetséges volt, mert a java cseléd inkább az állandó és nem időszakos jövedelem mellett maradt. Aztán meg szülei sem vették tőle szívesen, ha hónapokig kellett otthon ellátniok. Ma csak a mezei munkától teljesen elszakott, házának indult s inkább a saját hizlalásukkal elfoglalt cselédek állanak helybe, akik a várostól magasabb, többnyire „katonai” érdekek miatt nem akarnak megválni, vagy akik nem bírják a külső, pihenést alig engedő munkát. De ezek is könnyen hagyják cserben gazdájukat, mert vagy mindjárt kapnak más helyet, vagy hazamennek segíteni a hadisegély-forgatókőből kofaságot folytató anyáknak, akik hosszú sorban lepik el méregdrága áruikkal a piacot s rá nem bírhatók, hogy napszámba menjenek, mert bizony kényelmesebb jó pénzért egész délelőtt a piacon üldögni és délután elbábrálni a házban és a kertben, mint kitartóan dolgozni. A hatóságok előtt síránkozó asszony a piacon és otthon büszke urnó, aki nevet a megszorult fizetés osztály nyomorúságán, mert könnyen él, könnyebben, mint mikor a ház főfogasztója, a férfi, itthon volt.

Pedig ezen segíteni kell és lehet. És ez a kötelesség első sorban azokra hárul, akik a hiányzó munkaerőre rá vannak szorulva, és azokra, akik a túlszegélyezetek mellett rövideget szenvednek; mert a közhatalóságoknak úgyszint munkával elhalmozott közegeitől nem telik ki minden. Sem idejük, sem módjuk nincs ahhoz, hogy minden egyes hadisegélyesnek pontosan ismerhessék az anyagi helyzetét; de ott van a szomszédság, mely mindennapi életüket látja, szorgalmukról, takarékoságukról, vagy ezek ellenkezőjéről alapos meggyőződést szerezhet. Ezek ne mulasszák el soha, hogy kellő felvilágosítást adjanak illetékes helyen a szükséges segítségnyújtás, vagy leszállítás érdekében. A központosítvány jelentse be, ha ezek a hadisegélyesek nem akarnak napszámba menni, s kérjen napszámot mindig a hatóság megbízottjától, aki így maga is látni fogja, hogy ki nem érdemi meg a segélyt. A cselédtartók világosítsák fel a hatóságot arról, hogy melyik hadisegélyes anya támogatja helyét elhagyott leánya restségét, vagy rosszindulatú dologkirülést, mert az ilyen nem érdemi a segélyt és nincs is rászorulva, ha egy jó evőt meg el tud látni.

Igy aztán jobb lesz a segítélyezés, megfelelőbb a munkaerők kihasználása és tűrhetőbb az általános helyzet; de csakis akkor, ha ezt az ellenőrzést maga a közönység, a polgárság kötelességének tekinti és el is végzi. Ne elégedjünk meg annak a konstataciójával, hogy ez nálunk így van, hanem kövessük a németek példáját, akiknél rend van, mert mindenki megtrajta és egyúttal ellenőrzi is polgártársait. Ha e

cikk olvasói, az intelligens elem, magáévá teszi a gondolatot, aszerint cselekszik és kioktatja erre a vele érintkező egyszerűbb elemet, hamarosan meg lehet szüntetni a hadisegélyezés aránytalanságából eredő bajokat.

Riszner Ödön.

Mi lesz a görög keleti magyarokkal?

A magyarság egyik vérző sebe a magyar gör. katolikus püspökség felállításával begyógyult. Vérző seb volt, állandóan fogyott a magyarságnak az a része, amely oláh papság és tanfőnökség vezetése alatt állott vallása miatt. Mindenki tudja, hogy hány meg hány magyar ember, magyar család oláhosodott el ilyenképen, akiknek magyar mivoltából csak a neve maradt meg. Egész községek jutottak hasonló sorsra. Hogy mást ne említsünk, ott van Maros-Torda megyében Disznajó, Magyaró, Vajdaszentivány, ott a Mezőségen Királyfalú, Ujfalu, Toldalag s így tovább. Csak a nevük magyar még a községeknek, lakosságuk eredetileg magyar és nem miszterri rendeltetett magyarosított lakosság már oláh. Sőt a lakosság jó részének a neve is eloláhosított régi jó magyar név. Hány Krájeleon (Királyfalvi), Ujfeleán. (Ujfalusi), Toldolagán, Rákoczáni, Hosszú, Vajda s hasonló nevével találkozunk még ezekben a községekben! Most hogy a magyar püspökség felállításával a magyar gör. katolikus magyar papság vezetése alá kerültek, a seb részben begyógyult, részben gát van vetve a szerencsétlen fejlődés következtében az evangéliummal üzött oláhosításnak. A seb azonban csak részben orvosoltatott. Mi lesz a gör. keleti magyarokkal? Mert ilyenek is vannak. Sepsiszentgyörgy, Aldoboly, Ilyefalva, Körös stb. körülbelül egy harmada gör. keleti magyar. Egy szót sem tudnak oláhu. Nevük sem az. Mégis oláh papság vezetése alatt vannak. S még milyen vezetés alatt! Dühösebb oláh-érzelműek, mint a született igazi oláh. A renegátok lélektana ugyancsak bevált ezeknél. Ezeket nem szabad tovább is oláh kezekben hagyni. A gör. keleti magyaroknak is joguk van ahhoz, hogy magyar papság magyarnyelvű és magyarérelmű vezetése alá kerüljenek. Követeljük tehát a magyar gör. keleti püspökség felállítását és megszervezését is, annál is inkább, mert ez sokkal kisebb nehézségekkel jár, mint a magyar gör. kath. püspökség felállítására.

Hogy magával ragadt az Élet...

Irta: Kelemen Andor.

Hogy magával ragadt az Élet
És messze-messze elvetődtem:
Jó Istenem, neved imába
Oh milyen-milyen ritkán szöttem!

S hogy újjad nehéz kórral sújtott,
S ott botorkáltam életem szélén:
Oh hány-szor-hány-szor szálltam
[Hozzad
Esdő imákban, enyhet kérvén. . .

— Az ég Urát, jóban, veszélyben,
Ajkatok őh egyformán áldja!
— Megpróbáltat, hogy betakarjon
Egy új boldogság sugarába!

HIREK.

— **Pünkösöd napja.** Píros pünkösöd napja ragyogó szép időt hozott; másodnapján ugyan fekete fellegek emelkedtek az égboltra, de sajnos, minden eredmény nélkül. A fellegek elvonultak s az égboltot a szél megint tisztára söpörte. A székesegyházban a szokott fénnnyel ünnepelték a Szent Lélek napját. Első napján Kovács Lajos praelátus-kanonok, másodnapján Zomora Dániel pápai praelátus mondta az ünnepi nagy misét, míg az alkalmi szónoklatot mindkét napon Balázs Ferenc kanonok-plebános tartotta. Ünnep másodnapján az 50. gy. ezred zenekara játszott a mise alatt.

— **Főpásztorunk Brassóban.** Május 15-én délután 5 óra körül érkezett meg főpásztorunk körútjának első állomására: Brassóba. Este fél 7 óra körül már a májusi ájtatosságot végzte a teljes számban összegyűlt brassói papság segédlete mellett, de előbb rövid 10 perces beszédet intézett híveikhez. Ez a program megismétlődött a következő három napon minden este. A szerdai ájtatosság után a keleti papsággal a sekrestyébe vonult s kedves szavakkal mutatott rá azokra az érdemekre, amelyek miatt Ucsnay István c. apát, tábori főpapot és Bálint György főgimn. tanárt az erdélyi pümpöki szentszék tanácsosságává kinevezte, s egyben a kinevezési okmányt is átadta. — Csütörtökön 10-án délelőtt meglátogatta a katonai kórházakat és a visszatért foglyokat, délután 5 óra körül pedig részt vett a zárda-iskolák igen szép és kedves Zita ünnepélyén. Pénteken, 17-én délelőtt 9 óra körül katonai autón kiment Felsőtömörre, ahol a tisztek üdülőtelepét, és Alsótömörre, ahol az angolkisasszonyok zárdáját tekintette meg. Délután 4 óra körül a felsőreal és kereskedelmi iskolák tanulóihoz beszélt, este 6 óra körül részt vett Mária-kongregációjuk bezáró diszgyűlésén s a szereplőket és pályázókat megjutalmazta. Szombaton délelőtt a főgimnáziumot látogatta meg, ahol az összegyűlt tanulóifjúsághoz büzdítő szavakat intézett. Este 6 óra körül a leány-kongregációk 50 jelöltjét avatta fel ünnepélyesen kongregánista tagokká. Ezeken a napokon egyúttal fáradhatatlanul segített papjainak a hívők gyónatásában. Pünkösöd vasárnapján d. e. 9 óra körül ünnepélyes szent misét mondott, beszédet intézett a bérmandókhoz és hívekhez s utána a plebánia udvarán és kertjében 510-et részesített a bérálás szentségében. Említenünk sem kell, hogy a nagy templom ezúttal szűkné bizonyult, szorongásig megtelt ájtatoskodókkal. Délután 3 óra körül katonai autón Sepsiszentgyörgyre ment a főpásztor, hogy oda is elvigye a Szent Lélek vizasztaló és erősítő kegyelmét.

— **A VII. sz. körlevél** a központi sajtóvállalat támogatásának agitációs munkáját ajálja ismétlenül a lelkeskedő papság figyelmébe. Közli a belügyminiszteri döntést a plebánia költözködési költségek tárgyában. Jelzi ezenkívül a körlevél a papszentesés napjait, míg a konkurzus napját július 20-án állapítja meg.

— **Megoperálták a nagyprépostot.** Tamási Áron nagyprépost az elmúlt héten Segesvárra ment, ahol operációs műtétnek kellett magát alávetnie. Örömmel értesültünk, hogy az operáció kitünően sikerült s szeretett nagyprépostunkat pár nap múlva ismét körünkben üdvözölhetjük.

— **Öltáregyleti hír.** Elmúlt héten csomagot küldöttünk: Oberbauer által 840 kor. értékben Borszékre; Bereckre, Nyárad-közvényesre, Tölgyesre és Borszékre feliérneműt. Sósmezőre ismét 3 drb. csomag ment. Úgy látszik azonban, hogy a csomagok vissza érkeznek; még nincs rendezve a pósta. Újából a fősperességhez küldjük. — **Zlamál Ágoston tanár** 50 koronát adományozott a kifosztott templomoknak. — Az egylet résztvesz a Szt. Szív tiszteletére és megköszönésére a Ferencrendieknél tartandó novena ájtatóságán, mely május 30.-án este 7 órakor kezdődik, naponta szent beszéddel és végződik június 7.-én.

— **Halálozás.** Gál Mihály állami elemi iskolai tanító, egyházunk egyik hűségese és szolgája, életének 38. tanítóságának 18. évében hosszas, de példás lelki erővel viselt betegség után május 16.-án csöndesen elhunyt Kolozsvárt. Felesége és négy árva fia síratja.

— **50-es nap volt ünnep** második napján a sétaterén. Voltak sátrak enni-inni valóval, kabaré, zene stb. Az ünnepély több mint 36000 korona bevétellel végződött.

— **Megvásárolt román lapok.** Tudvalevő, hogy a megvesztegetett bukaresti sajtónak menni a része abban, hogy Románia legfontosabb érdekei ellenére beleavatkozott a háborúba. Legutóbb a cári kormány titkos levéltáraihoz hozzájutott bolsevik kormány lerántotta a leplet arról a titokról, hogy milyen összefüggés volt a román lapok háborús uszítása és a guruló rubel között. A pétervári távirati iroda közlése szerint olyan okmányokat találtak, amikből kitűnik, hogy a román lapokat rendszeresen pénzelte a cári Oroszország és hogy valóban ez a korrupt sajtó ugratta be Romániát végzetes szerepébe. A pétervári titkos irattárban találtak táviratokat, amiket Poklevszky bukaresti orosz követ küldött annak idején az orosz külügyminiszteriumnak és viszont s ezekben a román lapoknak küldendő összegekről volt szó. A megvesztegetések főgönöke Take Jonescu, Bratium román külügyminisztere volt. Az egyik táviratban Poklevszky azt kéri a pétervári kormánytól, hogy háromszázötvenezer rubel szubvenciót fizessenek az Univerzumnak, hét évi időtartamra. Pétervárról csakhamar megérkezett a válasz, amely hozzájárult az összeg kitalálásához. Később Poklevszky intézkedésére százezer rubelt küldenek Take Jonescu saját lapja, a Roumaine részére. Ezenkívül külön távirat számol be arról, hogy százezer rubelnyi hitelt engedélyeztek az Adeverul, Univerzul, Dimineața és a Nationalul című bukaresti lapoknak. Az orosz titkos akták között bukkantak a nyomára azoknak az iratoknak is, amik az olasz, svájci, németalföldi, spanyol, perzsa és az amerikai lapoknak adott összegekről szólnak és külön akták sorolják föl névszerint a tudósítokat, akik nagyobb összegeket kaptak az orosz kormánytól.

IRODALOM.

× **Sajtókérdés-életkérdés.** Irta P. Matoska J. Tibor. A Szt. Ferenc Hírökönkönyveinek 4. füzeté. Szerző úgy gondolkozik, hogy nem elég csak a sajtóvasár-

napon beszélni a sajtótámogatásról, hanem egész ciklust kell tartani róla s ehhez adhat beszédet. A beszédek egészen találók és alkalmasak a sajtó ügyét megnoozgatni, éppen azért lelkipásztorok használatra forgathatják. Függeléként adja a kath. szellemű lapok, folyóiratok stb. névsorát. Ebből a névsorból hiányzik a Nagyszzebeni Egyházi Tudósító, amely pedig 1917-ben már megvolt. A füzet 1918-ban nyomtatódott, így a Brassai Kath. Egyházi Tudósító is bekerülhetett volna, amely ez idén indult meg. A füzet ára 1 korona.

× **Könyv a hazáról.** Irta Wöbbel Ágoston, némethöl fordította Tállyán Miklós. Wöbbel könyve határozottan kedves olvasmány s nem tartozik a háború sablonos termékei közé. A magyar fordításhoz maga főszerzőnk írt bevezetőt s nekünk egybevet sem kell tennünk, ha a könyvet ismertetni akarjuk, mint-hogy ide iktassuk e bevezető néhány sorát: „Wöbbel úgy kedvesen, annyi melegséggel tud írni a négyféle hazáról, de különösen a földi legszebb hazáról, a családi otthonról, hogy az ember gyermek szeretete megint lenni, hogy újból gondolatáról örülhessen a családi tűzhely mellől sugárzó boldogságnak. Azonkívül pompás megfigyeléseket tesz a természetben. Meglát minden fát, virágot, patakot, hogy mindenben az élet egy darab poézisét fedezze fel. Nem szólva a rajta végig vonuló emelkedett hangról már ezért is alkalmas a családok asztalára házi olvasmánynak.” A fordítás is igen jól sikerült, a fordító biztos kézzel adja vissza az eredeti határozott jellegzetes stílusát, ami kétségkívül meglepő egy dilettáns fordítónál, hiszen a fordításhoz filológiai tudás is kell, nemcsak a nyelv ilyen vagy olyan ismerete. A könyv címének fordítása nem szerencsés. Magyarban nem beszélünk így: könyv a lórol, könyv a halakról, hanem csak egyszerűen: a lovak, a halak stb. Nehány helyt persze zavarban van, ahol a nyelvismereten kívül egyéb tárgyi ismeretek is szükségesek a szöveg tökéletes megértéséhez. Azt mondja pl. „Csak Siegfried tudott a lángoló sejtialon rést ütni”. Nem ismerjük az eredetit, de itt bizonyosan hiba van. Ez t. i. célzás az Atlamal mondára, ahol Sigurd a lángtallal körülvev várhoz érkezik, amelyben Brynhilda alszik. A várba csak olyan hős mehet be, kinek szíve sohasem remegett. Sejtialról nincs szó. Ép így hibás a következő mondat: „A sivatag erdő-

sebben fekszik Siegfried a kútnál a hami s övény lándsában roskadva.” Sivatag erdőséget nem ismerünk, a sivatag kopárságot foglalja magában, már pedig Siegfriedet az erdő egy tisztás helyén gyilkolták meg. S mi akar lenni az a hami s övény lándsa? Ez is zavaros: „Gudrun a rideg tengerparton állva várja jegyesét, ki őt hazátlaná teszi durva szolgálatkészségből.” Ennek így semmi értelme. Gudrun Hartmut a normannok királya rabolja el, amíg atyja Herwigner, Gudrun jegyesének régi ellensége ellen. Még ha mondhatnók is, hogy közvetve Herwig teszi hazátlaná Gudrun, de mit jelent a folytatás, hogy „durva szolgálatkészségből”? Ezekről az apró lényegtelen hibáktól eltekintve, a fordítást jól sikerültnek mondhatjuk s melegen ajánljuk olvasását. A könyvet a Stephanium Nyomda r. t. adta ki Budapesten. Ára 4 korona.

Szerkesztői üzenetek.

P. O. Kolozsvár. Mi is úgy értettük, hogy a liturgikus ténykedéseken kívül használja a papság a rövidebb, de a papi jelleget feltüntető ruhát. Tehát hogy iskolában, a papán, otthon stb. járjon u. n. papi „civil”, ruhában. Az 1904. ápr. 21-ki püspöki rendelet nem állja ennek útját, amennyiben ez justa et rationabili causa ott is meg van engedve a civil ruha. A mai drágaság, szövethiány stb. pedig justa et rationabilis causa-nak látszik.

Sztdomokos. Rendben vagyunk. Mi nem haragszunk, ha megmondják hibáinkat, mert nem mindig mi vagyunk okai a hiányoknak. Az utóbb küldött cikk is jönni fog. Csak minél gyakrabban.

Májusi csillagok. Adni fogjuk mindketőt. Köszönet.

~~~~~

Fehér vászon- és lenrongyok bármily mennyiségben vétetnek:

Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

~~~~~

FLEMMICH A. FIAI

simas és minifaszt selyemszövetek meckanikai szövődéje

WIEN,

Alapított 1838.

GYÁR:

VI., Webgasse 43.

600 alkalmazott.

Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

duz választékban, mindenféle és ókeresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból

a legolcsóbb árban történik

Miseruhák javítása elvállaltatik.

Költsegajlat díjmentes.

Felelős szerkesztő: Ráss Károly.

Nyomatott a Püspöki Lyceumi könyvnyomdában (Schäser Ferenc) Gyulafehérvárt.